

JUŻ W SPRZEDAŻY

Sztuka Średniowieczna

Jan Sas Zubrzycki

{gallery}sas_zubrzycki_sztuka_sredniowieczna/okladka/{/gallery}

[do nabycia w sklepie internetowym Graf_ika ☐ ☐ www.sklep.graf-ika.pl](http://www.sklep.graf-ika.pl)

Jan Sas Zubrzycki "Życie Jana Sasa Zubrzyckiego wypełniała intensywna praca, której głównym impulsem była miłość ojczyzny i próba ocalenia od zapomnienia tego, co w przeszłości najcenniejsze - poczucia piękna, harmonii i prawdy. Był obrońcą podstawowych, ponadczasowych wartości".
K. Stefański Jan Karol Sas-Zubrzycki
(Jan Zubrzycki h. Sas, ur. 25 czerwca 1860 w Tłustem, zm. 4 sierpnia 1935 we Lwowie) - polski architekt, teoretyk architektury, konserwator sztuki.

W latach 1878-1884 studiował na wydziale architektury Politechniki Lwowskiej. W latach 1886-1912 mieszkał w Krakowie. W 1901 r. wybudował swoją willę w Zabierzowie. W 1898 r. wraz z siostrą Jadwigą z Łobzowa założył Towarzystwo Rękodzielników Polskich "Gwiazda", od 1912 mieszczące się we Lwowie. W latach 1900-1912 pełnił obowiązki inspektora Budownictwa Miejskiego w Krakowie. W 1916 r. był współzałożycielem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Sztuki i Kultury we Lwowie. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. W 1919 r. został profesorem zwyczajnym Katedry Historii Architektury i Estetyki Politechniki Lwowskiej, gdzie jako profesor i wykładowca pracował do 1929 roku. W 1929 r. został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Opublikował liczne prace naukowe, zawierające m.in. rozważania na temat polskiego stylu narodowego. Wskazywał na oryginalne, rodzime cechy polskiej architektury. Jako architekt tworzył głównie w duchu neogotyku. Wybudował ponad 40 kościołów i przebudował około 20. Opracowywał też projekty przebudowy kamienic i budowy świeckich budowli publicznych, m.in. ratusze w Jordanowie i Niepołomicach.

Został pochowany na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

Jan Sas Zubrzycki do końca życia był aktywnym i wziętym architektem. W jego twórczości architektonicznej przeważało budownictwo sakralne, w którym dopatrywał się symbolicznego wyrazu prawd wiary chrześcijańskiej. Starał się eksponować chrześcijańskiego ducha polskiego narodu, który według niego najlepiej wyrażał się w stylu gotyckim charakterystycznym dla Krakowa i Polski południowej, a większość elementów tego stylu wywodził z dawnej słowiańskiej ciesiołki. Wypracował własny, oryginalny, neogotycki styl architektoniczny, który nazywał Stylem nadwiślańskim, łączącym motywy romańskie i gotyckie, i w tym stylu zaprojektował większość swoich budowli. Po 1912 roku, kiedy przeniósł się na stałe do Lwowa, w jego twórczości architektonicznej pojawiają się nowe elementy - motywy zaczerpnięte z polskiego renesansu. Jan Sas Zubrzycki projektował także świeckie budowle użyteczności publicznej i budynki na zamówienia prywatne, w których stosował z zamiłowaniem średniowieczne motywy architektoniczne - ceglane elewacje z wyraźnym detalem.

Wieloletnia działalność architektoniczna przyniosła bardzo bogaty plon. Na terenie Małopolski wybudowano ponad 40 kościołów i jedną cerkiew według projektów Jana Sasa Zubrzyckiego a około 20 przebudowano lub odnowiono.

Jan Sas Zubrzycki prowadził ożywioną działalność badawczą, teoretyczną i publicystyczną. Pozostawił bardzo bogatą literaturę naukową z zakresu teorii i historii architektury, m. in. Rozwój gotycyzmu w Polsce pod względem konstrukcyjnym i estetycznym, Krakowska szkoła architektoniczna XIV wieku, Styl nadwiślański jako odcień sztuki średniowiecznej w Polsce, Filozofia architektury, Styl zygmunowski jako odcień sztuki odrodzenia w Polsce, Polskie budownictwo drewniane, Sklepienia polskie w dobie średniowiecza i odrodzenia, Cieślictwo polskie, Skarb architektury w Polsce. W swoich pracach naukowych skupiał się na wydobywaniu z przeszłości form rdzennie polskich i podkreślał samodzielność i oryginalność polskiej architektury dawnych wieków, romanizmu, gotyku i renesansu. W latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku prace Jana Sasa Zubrzyckiego nie mają już charakteru czysto naukowego a przeważają w nich elementy publicystyczne oraz różne rozważania teoretyczne. Z wielu publikacji Jana Sasa Zubrzyckiego wyłania się wyidealizowany obraz kultury i obyczajów Polaków. Jest to efekt żarliwego patriotyzmu autora, jego przywiązania do kościoła katolickiego, miłości do narodu, jego tradycji i kultury.

W setkach rysunków, akwarel i fotografii rejestrował, utrwalał znikające motywy polskiego budownictwa i krajobrazu by ocalić je od zapomnienia. Przeprowadzał liczne pomiary inwentaryzacyjne. Pracując we Lwowie dokonał pomiarów cerkwi w Haliczu i cerkwi Wołoskiej we Lwowie, a w czasie pracy w Krakowie wykonał blisko 200 tablic z pomiarami zabytków. W ramach prac inwentaryzacyjnych w celu utrwalenia i zachowania tradycyjnych elementów polskiego krajobrazu chrześcijańskiego szkicował, fotografował i malował małopolskie kapliczki, krzyże przydrożne i figury. W latach 1902-1903 nadzorował prace konserwatorskie wieży kościoła Mariackiego w Krakowie, a w 1909 roku przeprowadził restaurację kościoła Farnego w Krośnie. Pozostawił w rękopisie niedokończoną pracę z 1902 roku "Krosno i jego zabytki architektoniczne". Nie dziwi jego zainteresowanie Krosnem, ponieważ do naszego miasta często przyjeżdżał na przestrzeni wielu lat. Miał tu przyjaciół, rzeźbiarza Andrzeja Lenika oraz

malarzy Stanisława Bergmana i Seweryna Bieszczada. Plonem jego pobytów w Krośnie oprócz budynków wzniesionych według jego projektów, są fotografie miasta od końca lat 60-tych do lat 90-tych XIX wieku oraz rysunki detali architektonicznych najciekawszych krośnieńskich budowli a także plany krośnieńskiego rynku. Opracował także plan zabezpieczenia i renowacji ruin zamku Kamieniec w Odrzykoniu. Wykonał ponadto dokumentację fotograficzną i sporządził rysunki detali architektonicznych rozebranych drewnianych kościołów w Krościenku Wyżnym i Bóbrce.

"Jan Sas Zubrzycki przez całe życie angażował się w sprawy narodowe, a swoje przywiązanie do idei niepodległej Rzeczypospolitej manifestował nawet elementami stroju, nosił zawsze wpiętą w ubiór odznakę orła w koronie".

opracował: Wiesław Biedroń

PB

<http://www.zsp6.mzs5krosno.pl/jan-sas-zubrzycki.html>